14. James W. Whitworth & Joseph T. Ciccolo (2016). Exercise and Post-Traumatic Stress Disorder in Military Veterans: A Systematic Review. Military Medicine. Volume 181. Issue 9. 953–960. https://doi.org/10.7205/MILMED-D-15-00488

15. Shynkaruk, O., Davydov, D., Dutchak, M., & Yakovenko, O. (2024). Stres-asotsiiovani stany u viiskovosluzhbovtsiv ta obgruntuvannia shliakhiv yikh podolannia zasobamy kibersportu. Sportyvna medytsyna, fizychna terapiia ta erhoterapiia, (1), 221-233.

16. Jack Resnik, MPH, Christopher J Miller, PhD, Clara E Roth, BA, Katharine Burns, BS & Michelle J Bovin, PhD (2024). A Systematic Review of the Department of Veterans Affairs. Mental Health-Care Access Interventions for Veterans With PTSD. Military Medicine. Volume 189, Issue 5-6. May/June 2024. 1303–1311. https://doi.org/10.1093/milmed/usad376

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).44

Яковенко А.В.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро
https://orcid.org/0000-0003-0338-8437
Сидорчук Т.В.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро
https://orcid.org/0000-0001-7129-1616
Афанасьєв С.М.,
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро
https://orcid.org/0000-0001-7739-3461
Микитчик О.С.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро
https://orcid.org/0000-0002-8656-0943
Москаленко Д.О.
викладач
НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро
https://orcid.org/0009-0008-1396-2088
Лопуга А.В.
старший викладач,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
https://orcid.org/0000-0002-8335-487X

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Анотація. *Актуальність проблеми зумовлюється необхідністю аналізу передового досвіду організації процесу дошкільного фізичного виховання у різних країнах світу.* ***Мета дослідження –*** *узагальнити дані науково-методичної літератури щодо особливостей та спрямованості фізичного виховання в системі дошкільної освіти в зарубіжних країнах.* ***Матеріал і методи. Д****ослідження проводились протягом 2024 року згідно тематичного плану НДР ПДАФКіС на 2021-2025 рр. за темою та «Наукове обґрунтування оздоровчо-рекреаційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» (номер держреєстрації 0121U108320). Методи: аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури.* ***Результати****. Наведено аналіз особливостей дошкільної освіти та спрямованості фізичного виховання в системі дошкільної освіти в Європі (у Великій Британії, Італії, Латвії та Угорщини, Скандинавських країнах) та у країнах Азії.* ***Висновки.*** *У європейських країнах відсутнє поняття «дошкільна освіта», натомість є поняття «рання освіта та догляд», які мають свої особливості відповідно до вікового аспекту. Більшість країн встановлюють обов'язковість відвідування закладу дошкільної освіти щонайменше один рік перед школою. Фізичне виховання в системі дошкільної освіти відіграє важливу роль та переважно спрямовано на прищеплення любові до фізичного виховання і спорту.*

Ключові слова: *зарубіжні країни, досвід, фізичне виховання, дошкільники.*

Yakovenko A., Sydorchuk T., Afanasyev S., Mykytchyk O., Moskalenko D., Lopuga A. Physical education in preschool education system in foreign countries

The urgency of the problem is determined by the need to analyze best practices in organizing the process of preschool physical education in different countries of the world. The ***purpose of the study*** *is to summarize data from scientific and methodological literature on the features and orientation of physical education in the preschool education system in foreign countries.* ***Material and methods.*** *The research was conducted during 2024 according to the thematic plan of the research of the Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport for 2021-2025 on the topic «Scientific substantiation of health and recreation technologies in physical education of various population groups» (state registration number 0121U108320). Methods: analysis and generalization of data from scientific and methodological literature.* ***Results****. The article analyzes the features of preschool education and the focus of physical education in preschool education system in Europe (Great Britain, Italy, Latvia, Hungary, Scandinavian countries) and in Asian countries.* ***Conclusions.*** *In European countries, there is no concept of «preschool*

education», instead there is the concept of «early education and care». They have their own characteristics according to the age aspect. Most countries establish the obligation to attend a preschool education institution for at least one year before school. Physical education in the preschool education system plays an important role and is mainly aimed at instilling passion for physical education and sports.

Key words: *foreign countries, experience, physical education, preschoolers.*

Постановка наукової проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. В умовах реалізації освітньої реформи «Нова українська школа» важливим кроком є забезпечення наступності між ланками освіти, починаючи з дошкільної. Гармонійний розвиток дитини у період дошкільного дитинства та початку шкільного життя є основою подальшого її успіху в умовах безперервної освіти впродовж дорослого життя [8, 12].

Великий педагогічний потенціал міститься в зарубіжних системах освіти, які мають свою історію, традиції. Їх вивчення може сприяти вирішенню проблем, пов'язаних з організацією та розвитком дошкільної освіти в Україні [9].

Удосконалення програм дошкільної освіти передбачає постійний пошук нових науково аргументованих шляхів їх побудови, тому дослідження науковців, присвячені особливостям організації дошкільної освіти і, зокрема, фізичного виховання, становлять значний інтерес для української і світової педагогіки. Акумуляція знань з різних аспектів організації фізичного виховання дітей дошкільного віку в інших країнах сприятиме створенню найбільш ефективної вітчизняної моделі з урахуванням національних особливостей [10, 12].

Мета дослідження – узагальнити дані науково-методичної літератури щодо особливостей та спрямованості фізичного виховання в системі дошкільної освіти в зарубіжних країнах.

Матеріал і методи. Дослідження проводились протягом 2024 року згідно тематичного плану НДР Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр. за темою та «Наукове обґрунтування оздоровчо-рекреаційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» (номер держреєстрації 0121U108320).

У роботі застосовувався аналіз літературних джерел, узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Аналіз літературних джерел засвідчив, що у європейських країнах відсутнє поняття «дошкільна освіта». Замість нього є поняття «догляд за дітьми до 3 років» та «рання освіта від трьох (чотирьох) років». У той же час більшість країн встановлюють обов'язковим відвідування закладу дошкільної освіти протягом одного-двох років перед школою [10]. Так, наприклад, дошкільна освіта у Великій Британії не обов'язкова і розрахована на дітей віком від 2 до 5 років. У країні відсутні державні дитячі садки. Організація дошкільного освітнього середовища зазвичай реалізується через різноманітні типи дошкільних навчальних закладів – дитячі садки і дошкільні центри, які фінансуються державою. Їхнє завдання – розширити кругозір дитини, сформувати навички спілкування, прискорити соціалізацію та підготувати до школи. У дитячих садках велика увага приділяється організації предметно-ігрового простору, який би відображав зміст освіти в усіх напрямках навчання і розвитку і надавав дитині можливість самостійно і вільно вибирати цікавий для себе вид діяльності. Всі ігрові зони організовуються так, щоб в них можна було проводити заняття в невеликих підгрупах, до яких діти мають вільний доступ. Дітей навчають правилам поведінки і спільної гри, формуючи вміння домовлятися, ділитися, поступатися чергою, не шуміти [8]. Дошкільні центри (ігрові групи) є найпоширенішим типом дошкільних закладів, які об'єднані в Асоціацію, та отримують фінансування частково від держави, благодійних внесків і, в значній мірі, від батьків. Понад третина дітей віком 2-3 роки складає колектив вихованців. Наповненість групи 6-40 осіб. Заклади працюють 2-3 години два-п'ять днів на тиждень. Керівники ігрових груп, часто це матері вихованців групи, які проходять спеціальну психолого-педагогічну підготовку [7]. Для прикладу, у Шотландії дитина відвідує дошкільний заклад освіти за бажанням. Дошкільна освіта та догляд за дітьми є безоплатними для батьків та фінансуються урядом. Батьки можуть отримати фінансову допомогу від уряду на догляд за дитиною, якщо догляд надається особами та організаціями, які зареєстровані в Інспекції з опіки. До системи дошкільних закладів належать ясла, ігрові групи, няні, позашкільні заклади. Діти у віці від 4,5 до 5,5 років обов'язково повинні відвідувати початкову школу першого ступеня, де вони навчаються за шотландською навчальною програмою для дітей і молоді віком від 3-х років [11; 13]. Дана програма розроблена з метою надання учням знань, навичок та якостей, необхідних для життя.

Фізичне виховання в системі дошкільної освіти Великої Британії передбачає надання можливостей дошкільникам розвивати їх координацію та відчуття контролю і руху, бути активними та розуміти важливість фізичної діяльності та здорового харчування [17]. Основними видами діяльності дошкільнят є гімнастика, танці та рухливі ігри [9].

Дошкільна освіта в Італії надається дітям віком від трьох до шести років у дошкільних дитячих закладах. У віці з шести місяців (іноді з трьох місяців) до 3-х років дитина може відвідувати ясла. Варіанти догляду за дітьми в Італії відрізняються залежно від віку дитини та потреб батьків. Дошкільні установи в Італії поділяються на два типи: державні та приватні. Однак оплата не залежить від того, в який дитячий садок ходить дитина. Наповненість груп у державних дитячих садках складає 15-30 осіб у групі. Відвідувати ясла та дитячі садки діти можуть з вересня по червень. Влітку для малюків діють спеціальні центри [12]. Фізичне виховання в системі дошкільної освіти Італії зосереджено на розвитку соціальних навичок, креативності та моторики. Основним видом діяльності є ігрове навчальне середовище. Спрямованість фізичного виховання залежно від форми догляду за дітьми в Італії: у Scuola dell'Infanzia – створення безпечного та сприятливого середовища для навчання дітей і розвитку соціальних навичок за допомогою ігрових занять; у Nido – стимулююче середовище.

У Скандинавських країнах діти з одного року вже відвідують державний садок. Так, наприклад, у Швеції у процесі дошкільного фізичного виховання акцентується увага на загальному розвитку дітей. Особлива увага приділяється колективізації дітей, а також прищепленню поваги до всіх оточуючих. Всі діти багато часу проводять на свіжому повітрі, незалежно від погодних умов. Подібна дошкільна освіта і в Норвегії [1]. Дошкільне виховання Фінляндії підтримує засади фізичного, психологічного, соціального здоров'я та розвитку дитини. У Фінляндії існують такі типи дошкільних закладів:

народні дитячі садки (відкриті дитячі садки, пересувні дитячі садки (на зразок сезонних), дошкільні заклади для дітей із проблемами фізичного і психічного розвитку), сімейні дитячі садки, відкриті дитячі садки (за типом ігрових майданчиків, куди приводять дітей для прогулянок, спільних ігор з однолітками) та дошкільні дитячі будинки. Фізичне виховання в системі дошкільної освіти Фінляндії базується на ігровій діяльності та передбачає такі види, як гімнастика, вправи під музику, рухливі і спортивні ігри, катання на лижах, ковзанах, навчання плаванню, розважальне орієнтування [4, 9]. У Данії найпоширенішими типами закладів суспільного дошкільного виховання є денні ясла, садки, ясла-садки, ігрові майданчики та цілодобові дошкільні заклади, призначені для виховання і лікування дітей із проблемами фізичного та психічного розвитку, надання їм психолого-педагогічної допомоги і здійснення корекції вад. Фізичне виховання в системі дошкільної освіти Данії спрямоване має природний, спонтанний характер. У цій країні широко використовується виконання різних фізичних вправ під музичний супровід [9].

У країнах Азії дуже розвинена система дошкільної освіти. Так, наприклад, у Японії існують ясла для малюків від народження та дитячі садки. Віддати дитину віком від 3-х років в садок можна не на повний день, а на кілька годин. Фізичне виховання в системі дошкільної освіти Японії забезпечується широко розвинутою системою функціювання численних гуртків і спортивних секцій, спрямованих на виявлення талантів і здібностей у кожної дитини. Також спостерігається серйозне ставлення до стану здоров'я всіх дітей [1; 16]. Основними цілями дошкільного фізичного виховання є створення умов для вільного повноцінного становлення особистості, розвиток індивідуальних здібностей, бережливе ставлення до кожної дитини, формування її неповторності, підготовка дітей до життя та діяльності в колективі як формі суспільного буття [15].

У Китаї існують такі форми дошкільної освіти: дитячі садки, центри пренатальної освіти, дитячі ясла, комбіновані дитсадки, передшкільні групи. Дитячі садки поділяються на державні, відомчі та приватні [5]. Заклади дошкільної освіти Китаю налічують понад 250-270 вихованців та 60 педагогів та обслуговуючого персоналу, наповненість груп переважно денного перебування – 25-26 дітей. Крім того 5% груп дошкільних закладів – це цілодобові, з яких батьки забирають дітей у середу і суботу.

Фізичне виховання в системі дошкільної освіти Китаю вирішує наступні завдання: сприяння оптимальному фізичному розвитку; формування дисциплінованості, справедливості, відповідальності, чесності тощо; розвиток основних рухових навичок і поняття про правила безпеки; формування інтересу і любові до спорту. Основні види фізичної активності – рухливі ігри, гімнастика, танці, біг, стрибки, метання [9]. Використання фізичних вправ в житті китайських дітей починається майже з народження. Діти дошкільного віку одночасно навчаються читати та займатися спортом, правильно виконувати фізичні вправи. Кожен ранок в дошкільних закладах Китаю починається з ранкової гігієнічної гімнастики. Основним засобом фізичного виховання дітей дошкільного віку в Китаї є використання великої кількості різноманітних рухливих ігор різної спрямованості [10].

Системи дошкільної освіти в Латвії та Угорщини спрямовані на підготовку дітей до подальшого навчання в школах – це є частиною загальної освітньої системи [1; 6]. Дітей готують до школи у дошкільних закладах освіти та групах, організованих при школах. Дошкільну освіту дитина може отримувати також у сім'ї. Якщо сім'я виховує дитину в домашніх умовах, вона може отримувати науково-методичне забезпечення в консультативних центрах [14]. Фізичне виховання в системі дошкільної освіти здебільшого відбувається у вигляді ігрової діяльності. Вихователі дитячих дошкільних закладів несуть відповідальність за мікроклімат у групі, місце та час для проведення рухливих ігор, рольових ігор тощо [1].

Висновки. Узагальнення даних літературних джерел дозволило з'ясувати, що у європейських країнах відсутнє зрозуміле для нас поняття «дошкільна освіта», натомість є поняття «рання освіта та догляд», які мають свої особливості відповідно до вікового аспекту. Більшість країн встановлюють обов'язковість відвідування закладу дошкільної освіти щонайменше один рік перед школою. Фізичне виховання в системі дошкільної освіти відіграє важливу роль та переважно спрямовано на прищеплення любові до фізичного виховання і спорту. Так, у Великій Британії пріоритетом у вихованні є спорт, вивчення мови та манери. У скандинавських країнах дітям прищеплюють любов до фізичного виховання та спорту, але не вимагають медалі на змаганнях. Натомість, азійська культура формує дітей у суворості та дисципліні.

Література

1. Головні особливості дошкільних освітніх систем світу. URL: Системи дошкільної освіти за кордоном: країни та особливості – Відпочинок та цікаві факти
2. Дитяча освіта в Італії URL: Дитяча освіта в Італії – Next Expat
3. Дошкільна освіта в країнах Європи: чим схожа та чим відмінна від України. URL: Дошкільна освіта в країнах Європи: чим схожа та чим відмінна від України | Нова українська школа
4. Дошкільна освіта за кордоном URL: Дошкільна освіта за кордоном - Studentam.net.ua
5. Дошкільна освіта за кордоном. Про дошкільне виховання у Китаї. URL: Про дошкільне виховання у Китаї
6. Дошкільна освіта Угорщини URL: Дитячі садочки в Угорщині | Діти in UA
7. Козак Л. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід. Освітологічний дискурс, 2017, № 3-4 (18-19), С. 235-251.
8. Козубовська І.В., Милян Ж.І. Організація предметно-ігрового простору в дошкільних закладах Великої Британії. Pedagogical sciences innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them. С. 349-351 URL: 349-351.pdf
9. Красов О.І., Кусай М.В. Організація фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми 3-6 років у дошкільних закладах за кордоном. *Young Scientist*. 2019. № 4.1 (68.1). С. 201-2007 URL: 48.pdf
10. Кузнецова Л., Долженко Л., Трачук С., Сяньюй Л. Аспекти функціонування системи фізичного виховання в закладах освіти Китайської Народної Республіки. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, 2024. 9(182). С. 153-156. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.9(182).27

11. Особливості дошкільної освіти в країнах Європи – основні відмінності з Україною URL: Особливості дошкільної освіти в країнах Європи – основні відмінності з Україною | Офіційний веб-сайт Служби освітнього омбудсмена України

12. Особливості навчання в Італії URL: Особливості навчання в Італії - Learning.ua

13. Про систему освіти в Шотландії: початкові школи. URL: Guide-for-Parents-Primary-Schools-Scottish-Ed_uk-UA_Ukrainian.pdf

14. Система освіти Латвії. URL: Система освіти Латвії | Шкільне життя

15. Тарасова ЛГ. Гуманістичні тенденції дошкільної освіти в Японії: теоретико-методологічне дослідження Авторське резюме. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 2014. *18*(1). С. 34-39. https://doi.org/10.15421/1715006

16. Ударцева Н. Японська система виховання й догляду за малюками... 2019 URL: firststep.com.ua/article/zarubiznii-dosvid-vihovanna-ditini-doskilne-vihovanna-v-aponii

17. Early years foundation stage (2015) Department for Education: Guide for the 2015 assessments – version 1.0

References

1. The main features of preschool educational systems in the world. URL: Системи дошкільної освіти за кордоном: країни та особливості – Відпочинок та цікаві факти

2. Children's education in Italy URL: Дитяча освіта в Італії – Next Expat

3. Preschool education in European countries: how it is similar and how it differs from Ukraine. URL: Дошкільна освіта в країнах Європи: чим схожа та чим відмінна від України | Нова українська школа

4. Preschool education abroad URL: Дошкільна освіта за кордоном - Studentam.net.ua

5. Preschool education abroad. About preschool education in China. URL: Про дошкільне виховання у Китаї

6. Preschool education in Hungary URL: Дитячі садочки в Угорщині | Діти in UA

7. Kozak L. Modern preschool education: European experience. *Educational discourse*, 2017, №. 3-4 (18-19), P. 235-251

8. Kozubovska I.V., Mylyan Z.I. Organization of subject-play space in preschool institutions of Great Britain. *Pedagogical sciences innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them*. P. 349-351 URL: 349-351.pdf

9. Krasov O.I., Kusai M.V. Organization of physical education and health work with children aged 3-6 years in preschools abroad. *Young Scientist*. 2019. № 4.1 (68.1). P. 201-2007 URL: 48.pdf

10. Kuznetsova, L. I., Dolzhenko, L. P., Trachuk, S., & Xiangyu, L. (2024). Aspects of the functioning of the physical education system in educational institutions of the People's Republic of China. *Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University*, (9(182), 153-156. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.9(182).27

11. Peculiarities of preschool education in European countries - the main differences with Ukraine URL: Особливості дошкільної освіти в країнах Європи – основні відмінності з Україною | Офіційний веб-сайт Служби освітнього омбудсмена України

12. Peculiarities of studying in Italy URL: Особливості навчання в Італії - Learning.ua

13. About the education system in Scotland: primary schools. URL: Guide-for-Parents-Primary-Schools-Scottish-Ed_uk-UA_Ukrainian.pdf

14. Education system of Latvia. URL: Система освіти Латвії | Шкільне життя

15. Tarabasova L.G. (2014). Humanist trends preschool education in Japan: theoretical and methodological research. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, *18*(1), 34-39. https://doi.org/10.15421/1715006

16. Udartseva N. The Japanese system of raising and caring for babies...2019 URL: firststep.com.ua/article/zarubiznii-dosvid-vihovanna-ditini-doskilne-vihovanna-v-aponii

17. Early years foundation stage (2015) Department for Education: Guide for the 2015 assessments – version 1.0